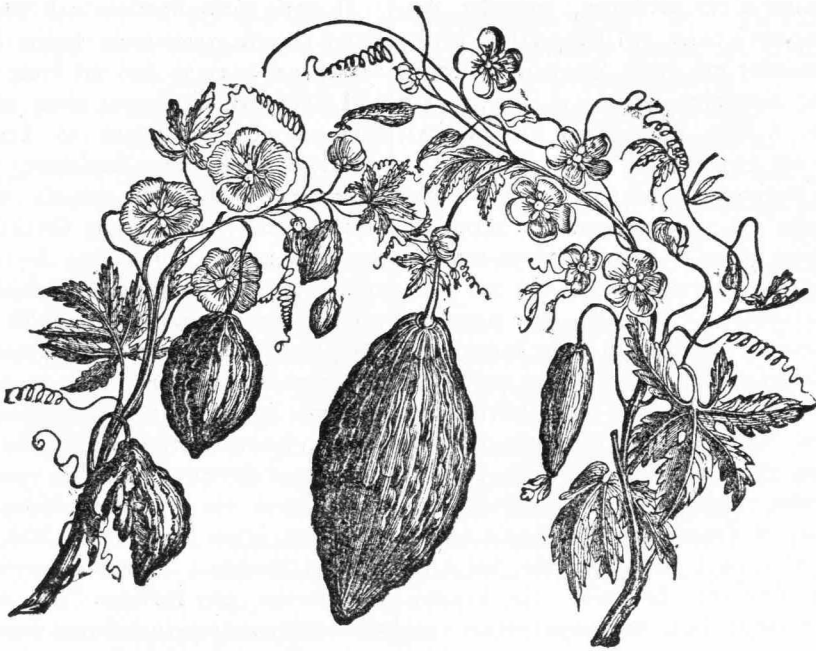

ΒΑΛΣΑΜΟΦΥΤΟΝ Ἡ ΜΟΜΟΡΑΙΚΗ.

Τὸ φυτὸν τοῦτο εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον, εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κοχινγίναν, καὶ ἀνεκαλύφθη καὶ εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικτὴν. Εἶδος δὲ θάμνου, ἔχοντος κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὰς ιδιότητας μεγάλην μὲ αὐτὸ ὁμοιότητα, εὐρίσκεται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἀμερικτὴν εἶναι τὸ Βαλσαμόφυτον ἐκ τῶν ἀναρρυσωμένων, ἔχει δὲ ἄνθη λευκὰ ἢ κίτρινα, καρποὺς δὲ λαμπρῶς ἐρυθροὺς, δακτυλοειδεῖς, ὀξυνομένους πρὸς τὰ δύο ἄκρα, ἀκιδωτοὺς, μονοθύρους, καὶ ἐλαστικῶς ἀναπηδῶντας ὅταν ἐγγίζωνται ἐν καιρῷ τῆς ὠριμότητός των. Τότε σφενδονίζουσι σπόρους πλατεῖας καὶ εἰς κρεατῶδες περιτετυλιγμένους περικάλυμμα. Ἐλαιον περιχυθὲν περὶ τοὺς καρποὺς τούτους χρησιμεύει ὡς θάλασμον ἱαματικὸν τῶν πληγῶν. Προσέτι δὲ τοῦ ἐν Ἀμερικτῇ εἶδους οἱ καρποὶ εἰσὶ καὶ εὐκόλιοι.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΩΓΜΟΙ.

Δεκατέσσαρες μεγάλοι διωγμοί, ἢ μᾶλλον, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ περιφήμου Σιατιωβριάν, δεκατέσσαρες μεγάλοι μάχαι ἐδόξασαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορῶν τῆς Ῥώμης. Ἐκάστη τῶν μαχῶν τούτων ἦταν καὶ νίκη· εἰς ὅλας τὸ χριστιανικὸν αἷμα ἔρρουσε ποταμὸν, καὶ ὅσοι πλείότεροι στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ ἐφρονέοντο, τόσῳ περισσότερον ἐνιχυέτο καὶ ἐκραταίετο ὁ χριστιανισμός· διότι τὸ μαρτύριον τῶν πιστῶν ἦτον τὸ ἐνεργητικώτερον μέσον τοῦ θριάμβου καὶ τῆς ἐκπλώσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἔτος ἀκόμη δὲν παρήλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ σταυρὸς εἶχεν ἤδη ἀπειραχθῆναι λατρευτὰς καὶ μάρτυρας. Πρῶτος ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ κατα-

γραφῇ εἰς τὸ μέγα τῶν ἡρώων τῆς νέας πίστεως βιβλίον ὁ ἅγιος Στέφανος, εἰς τῶν ἐπτὰ διακόνων, λιθοβοληθεὶς εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐννέα μῆνας μετὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ σωτῆρος καὶ κυρίου του. Τοῦ πρώτου τούτου διωγμοῦ πολλὰ ἀναμφιβόλως ὑπῆρξαν τὰ θύματα, ἀλλ' ὁ διωγμὸς αὐτὸς δὲν ἔφερε χαρακτῆρα γενικόν, διότι ἀπευθύνετο κατὰ χριστιανῶν ἀτόμων μᾶλλον, παρὰ κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν γένει.

Ὁ δεύτερος διωγμὸς ἤρχισε τὸ ἐξηκοστὸν τέταρτον ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος. Κραιπαλῶν ποτε κραιπάλην ἀμέθυσον, τὸ ἀνθρωπόμορφον τοῦτο τέρας ἐπυρπόλησε τὴν Ῥώμην, θέλον νὰ λάβῃ τὴν ἡδονὴν μεγάλου καταστροφῆς θεάματος, καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ συγχρόνως τὴν πρὸς τὸ οἰκοδομεῖν μανίαν του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς μισσητὴν τοιαύτην καὶ παράφρονα πράξιν ἤρχισε νὰ διεγείρῃ τὴν κοινὴν ἀποστροφὴν, ἔστοχάσθη νὰ ρίψῃ εἰς ἄλλους τὴν ἐνοχλὴν τοῦ ἐγκλήματος, καὶ κατηγόρησε τοὺς χριστιανούς ὡς αὐτουργοὺς τῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης. Ἡ νέα θρησκεία εἶχε τότε ἐχθροὺς τὸ ἀσυγκρίτως μέγα μέρος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ· ἐπελήφθησαν λοιπὸν προθύμως τῆς εὐκαιρίας οἱ θέλοντες νὰ χορτάσωσι τὸ κατ' αὐτῶν μίσος των, μολονότι, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τοῦ Τακίτου, ἡ ἀθωότης τῶν χριστιανῶν προφανῶς ἀπεδείχθη. Ὁ διωγμὸς οὗτος, διαταχθεὶς δι' αὐτοκρατορικῆς ψηφίσματος, καὶ λυσσώδως ἐνεργηθεὶς, διήρκεσε μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Νέρωνος (ἐν ἔτει 68). Οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος ἦσαν οἱ ἀρχηγοὶ τῆς νέας ταύτης τῶν μαρτύρων σειρᾶς.

Ὁ αἰμοχαρὴς Δομιτιανὸς διέταξε τὸν τρίτον κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμὸν (ἐν ἔτει 90). Φόβοι πολιτικοὶ κατὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ Δαβὶδ, δυνάμενων νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν Ἰουδαίαν καὶ ν' ἀ-

ποκαταστήσωσιν αὐτὴν αὐτόνομον, ἐρμηνεῖται ψευδεῖς μεταφορικῶν τινων τοῦ Εὐαγγελίου ῥήσεων περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰς ὁποίας ὁ φιλόσοφος αὐτοκράτωρ ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ κατὰ γράμμα, καὶ ἡ διψα πρὸ πάντων τοῦ αἵματος, ἠτιολόγησαν τὰς ἀπανθρώπους ποινὰς ὅσας τὸ τότε ἐκδοθὲν αὐτοκρατορικὸν ψήφισμα ἐκήρυξε κατὰ τοῦ ἐγκλήματος τοῦ χριστιανισμοῦ. Αἱ ποιναὶ αὐταὶ, τῶν ὁποίων καὶ μέλη τινὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ἔγειναν θύματα, ἔπαυσαν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Δομιτιανοῦ (ἐν ἔτει 96). Τὸ μαρτύριον καὶ ἡ ἐκ θαύματος σωτηρία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἀνήκουν εἰς τὴν περίοδον ταύτην.

Ἰδεαὶ τάξεις, συμφέροντα τῆς πολυθείας, ὡς θρησκείας τοῦ Κράτους, ἠνάγκασαν τὸν Τραϊανὸν ν' ἀπαγορεύσῃ τὰς συνελεύσεις καὶ τὰς ἐταιρίας τῶν χριστιανῶν. Ὑπερβαίνοντες τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ὁρισμοὺς, οἱ διοικηταὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἐσκληρύνθησαν μεγάλως κατὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ ὁ τέταρτος οὗτος διωγμὸς ἡμαυρώσε τὴν λαμπρότητα τῆς βασιλείας ἐνὸς τῶν μεγαλητέρων καὶ ἀγαθωτέρων αὐτοκρατόρων τῆς Ρώμης. Ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ αὐτῆς ὁμότητος ἐπέφερε ταχέως τὸ τέλος τῆς· τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων ἐγένετο τόπον γόνιμον, ὥστε, μετὰ πάλιν δεκαεννέα ἐτῶν (ἀπὸ τοῦ ἔτους 97 μέχρι τοῦ 116), εἰς τῶν ἐπάρχων τῆς Ἰουδαίας ἔγραψε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὅτι δὲν εὗρισκε δημίους ἀρκετοὺς διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνόχων· ὁ Τραϊανὸς τότε τὸν διέταξε νὰ παύσῃ τὴν καταδίωξιν.

Λόγοι ἐπίσης πολιτικοὶ ἠνάγκασαν καὶ τὸν Ἀδριανὸν νὰ ἐφαρμόσῃ αὐστηρῶς τοὺς ἀπαγορευόνας τὴν ἐνέργειαν τῆς νέας λατρείας νόμους, καὶ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 118 μέχρι τοῦ 126, ὁ χριστιανισμὸς ὑπέστη τὸν πέμπτον κατ' αὐτοῦ διωγμὸν. Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος, ὁ αὐτοκράτωρ, πεισθεὶς ἐκ τῶν λόγων ἐπισκόπου τινὸς καὶ φιλοσόφου ἄλλου χριστιανοῦ, διέταξε τὴν παῦσιν τῶν ποινῶν· ἀλλὰ, περὶ τὸ τέλος τῆς βασιλείας του, ἡ αὐστηρότης ἤρχισε πάλιν ἐν μέρει, καὶ νέοι ἄλλοι μάρτυρες νέους προσηλύτους καὶ μαθητὰς τῆς πίστεως ἀνέδειξαν.

Ὁ ἕκτος διωγμὸς ἤρχισεν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀντωνίνου. Ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος, ἀνεχθεὶς μᾶλλον, παρὰ διατάξας τὸν διωγμὸν αὐτὸν, ἀπηγόρευσε μόνον τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Εὐαγγελίων, ὡς ἀποτρέπουσαν τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων· ἀλλ' αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κράτους περιέλαβαν καὶ τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν κατὰ τῶν ἱερῶν γραφῶν προγραφὴν, καὶ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία κατεδιώχθη ἀπὸ τῆς δεκαπέντης περιόδου (ἀπὸ τοῦ ἔτους 138 μέχρι τοῦ 153). Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος, μεγάλαι δημόσιαι συμφοραὶ, πείνα, πυρκαϊᾶ, πλημμύραι, σεισμοί, κατεμάστισαν τὸ ῥωμαϊκὸν Κράτος, καὶ Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβὴς, διατάξας νὰ γείνωσιν εὐχαὶ πρὸς τοὺς θεοὺς ὅλους, περιέλαβεν, ἀμχανῶν, μεταξύ τῶν ἐθνικῶν, καὶ τοὺς χριστιανικοὺς ναούς. Ὁ διωγμὸς λοιπὸν ἔπαυτε, καὶ μόνον ἐκ διαλειμμάτων ὀλίγα τινὰ θύματα ἔλαβαν τὴν δάρμην τοῦ μαρτυρίου.

Ἡ μετ' αὐτὸν βασιλεία τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ἔφερεν εἰς τοὺς χριστιανούς ἡμέρας δοκιμασιῶν καὶ δόξης, καὶ κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ ἔτους 161 μέχρι τοῦ 174 διάστημα ἐξηγόρασαν οὗτοι τὴν πίστιν των διὰ τοῦ αἵματος. Κατὰ τὸ ἔτος 174, νίκαι γινόμεναι κατὰ τῶν βαρβάρων, χρεωστούμεναι ἰδίως εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ εἰς τὰς προσευχὰς λεγεῶνός τινος συγκειμένης ὁλοκλήρως ἀπὸ χριστιανούς, καὶ ἐπονομασθείσης *λεγεῶνος κεραυνογρόρου*, ἐπέφεραν σωτήριον μεταβολὴν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ αὐτοκράτορος. Τὰ πρότερον κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐκδοθέντα ψήφισματα, ἐστράφησαν τότε ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ποιναὶ ἐκηρύχθησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῶν· ἡ καταμύνησις χριστιανῶν ἀπετέλει ἐγκλήμα, τιμωρούμενον διὰ τοῦ πυρός.

Ἰκανὸν διάστημα χρόνου οἱ χριστιανοὶ ἔζησαν ἥσυχοι μετὰ τὸν εἰρημένον ἑβδομον διωγμὸν. Ὁ ὄγδος ἤρχισε περὶ τὸ ἔτος 200, ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Σευήρου. Ἄν καὶ διαταχθεὶς κατὰ πρῶτον ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Γνωστικῶν, τῶν ὁποίων κακουργήματά τινα ἦσαν τῷ ὄντι τιμωρίας ἀξία, ὁ διωγμὸς οὗτος περιέλαβε καὶ τοὺς χριστιανούς, καὶ ἔπαυσε μόνον κατὰ τὸ ἔτος 211 ἀποβιώσαντος τοῦ Σευήρου.

Ὁ ἑννατος διωγμὸς συνέβη κατὰ τὸ ἔτος 235, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμίνου. Κατὰ τὰ πρότερον εἰκοσι τέσσαρα ἔτη, ἂν καὶ χριστιανοὶ τινες ἔλαβαν τὸν στέφανον τοῦ μαρτύριου, ἡ Ἐκκλησία δὲν κατεδιώχθη ὀλίκως. Ὁ Μαξιμίνος ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ μόνους τοὺς ἀρχηγούς τοῦ χριστιανισμοῦ· ἀλλὰ καὶ τότε οἱ διοικηταὶ ὑπερέβησαν τὰς αὐτοκρατορικὰς διαταγὰς, καὶ, μετὰ τοὺς ποιμένας, ἐπατάχθησαν καὶ τὰ ποίμνια.

Νέον ἄλλον διωγμὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν διέταξεν ὁ αὐτοκράτωρ Δέκιος (ἐν ἔτει 249), δέκα ἔτη μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἐνάτου. Τὸ τότε περὶ τοῦτου ἐκδοθὲν ψήφισμα ἦτον ἐκ τῶν αὐστηροτάτων, καὶ ἀπειράριθμα σφάγια ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὰ δύο ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Δεκίου. Οἱ διάδοχοι αὐτοῦ αὐτοκράτορες Γάλλος καὶ Οὐλουσιανὸς, παύσαντες πρὸς καιρὸν τὴν καταδίωξιν, ἐπανέλαβαν αὐτὴν μετ' ὀλίγον, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦ Δεκίου ἐφρημόσθη ἐκ νέου μέχρι τοῦ τέλους τῆς βασιλείας αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 257, οἱ αὐτοκράτορες Οὐαλέριος καὶ Γαλλίηνος ἀνενέωσαν τὸ ψήφισμα τοῦ Δεκίου, κηρύξαντες γενικὴν κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ προγραφὴν, ἀριθμουμένην ὡς ἐνδέκατον διωγμὸν εἰς τὰ χριστιανικὰ χρονικά. Διήρκεσεν ὁ διωγμὸς οὗτος τρία ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ἐκκλησία ἀπῆλυσεν, ἐπὶ ἔτη ὅλα δεκατρία, βαθυτάτην εἰρήνην, ταρρασομένην ἐνίοτε ἀπὸ ἰδίας τινὰς τυραννίας εἰς τὰς μεμακρυσμένας τῶν ἐπαρχιῶν.

Ὁ ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐρηλιανοῦ ἐγερεθεὶς δωδέκατος διωγμὸς διήρκεσεν ὀλιγώτερον τῶν δύο ἐτῶν, καὶ τοῦτον διεδέχθη μακρὰ ἀνακωχὴ ἀπὸ τοῦ ἔτους 275 μέχρι τοῦ 303. Ἐπὶ τῆς εἰρήνης ταύτης, συνέβη εἰς Βασιλείαν τὸ γνωστὸν μαρτύριον τῆς ἠεθαῖκης λεγομένης λεγεῶνος (ἐν ἔτει 286)· ἀλλ' ἡ περιβόητος αὕτη καταδίκη, ἐκτὸς τῆς θρησκευτικῆς αἰτίας, εἶχε καὶ λόγους πειθαρχίας στρατιω-

πικρῆς· διότι ἡ ὀφθεῖσα λεγεών, συγκειμένη ὅλη ἀπὸ χριστιανούς, διαταχθεῖσα νὰ παρευρεθῇ εἰς θυσίαν τινὰ πρὸς τοὺς θεοὺς, ὅπου ὁ στρατὸς ὅλος παρευρίσκετο, παρήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν· καὶ ὁ ῥωμαῖος στρατηγὸς κατεδίκασεν εἰς θάνατον τοὺς ἀποτελοῦντας αὐτὴν στρατιώτας, ὅχι τόσον ὡς χριστιανούς, ὅσον ὡς ἀπειθήσαντας εἰς τὰ διαταχθέντα.

Ὁ δέκατος τρίτος διωγμὸς συνδέεται μὲ τὰ ὀνόματα τῶν αὐτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Τὸ συγγενὸν τοῦ διωγμοῦ τούτου, ἐνὸς τῶν μακροτέρων (ἀπὸ τοῦ ἔτους 303 μέχρι τοῦ 325) καὶ ἀπάνθρωποτέρων, πρέπει ν' ἀποδοθῇ ὅλον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Γαλέριον. Ἀφοῦ διὰ τῆς βίας καὶ τοῦ δόλου ἠνάγκασεν οὗτος τοὺς εἰρημένους δῶν αὐτοκράτορας νὰ ἐκδώσωσι τὸ τῆς προγραφῆς ψήφισμα, ἐφήρμοσεν αὐτὸ μὲ σκληρότητα ἀδυσώπητον, ὅταν, μετὰ Κωνσταντίου τοῦ Χλωροῦ, ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον (ἐν ἔτει 304). Νόσος ἀλγεινὴ, καταλαβοῦσα τὸν Γαλέριον (ἐν ἔτει 311), τὸν ἐβίασε μόνῃ νὰ παύσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ψηφίσματος, διότι, ἀποδίδων τὸ δαῖνόν τοῦτο πάθημα εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν, ἠθέλησε νὰ τὸν ἀρροπλήσῃ μὴ καταδικῶν πλέον τὴν λατρείαν του. Ἀλλὰ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γαλερίου, οἱ αὐτοκράτορες Μαξιμῖνος καὶ Δικίνιος ἀνενώσαν τὴν ἰσχὺν τῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν νόμων· καὶ ἰδίως μετὰ τῶν ἐτῶν 320 καὶ 324 ἀνέπτυξεν ὁ Δικίνιος τὴν μεγίστην κατὰ τῶν προσκυνητῶν τοῦ σταυροῦ ὀμότητα. Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ἐκθρονίσας καὶ θανατώσας αὐτὸν, ἔπαυσε τὸν διωγμὸν τοῦτον.

Παραδεχθέντος τοῦ Κωνσταντίνου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, τριῶν ὁλοκληρῶν αἰώνων δεινὰ ἔπρεπε νὰ παύσωσι καταμαρτίζοντα τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν τούτων, ἡ νέα πίστις ἔκαμε τόσον μεγάλην καὶ θαυμασίας προόδους, ὥστε ὑπερέβη καὶ τὰ ὅρια αὐτὰ τοῦ ἀπεράντου ῥωμαϊκοῦ Κράτους. Ἀναβᾶσα τέλος πάντων εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, καὶ γενομένη θρησκεία τοῦ Κράτους, ἐφαίνετο ἀπηλλαγμένη πάσης καταδρομῆς· ὁ κατάλογος μολαταῦτα τῶν μαρτύρων τῆς δὲν εἶχεν ἀκόμη κλεισθῇ ὀριστικῶς. Καὶ μὲν, οἱ διωγμοὶ τῶν αὐτοκρατόρων Κωνσταντίου (ἐν ἔτει 337) καὶ Οὐάλεντος (ἐν ἔτει 366), ἀρειανῶν ὄντων, ἀπευθύνοντο κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἰδίως, καὶ ὅχι κατὰ τῆς χριστιανικῆς ἐν γένει πίστεως· ἀλλὰ, μετὰ τῶν δύο τούτων αὐτοκρατόρων, Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης κατεπολέμησε τὰς ἐνάσεις αὐτὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἤγειρε τὸν κατ' αὐτοῦ δέκατον τέταρτον διωγμὸν τῶν Καισάρων, μικρὸν μὲν κατὰ τὴν διάρκειαν, διότι δὲν διήρκεσε πλέον τοῦ ἔτους, βίαιον δὲ καὶ σκληρότατον.

Ὁ διωγμὸς οὗτος ἦτον ὁ τελευταῖος. Ἡ Ἐκκλησία ἀριθμεῖ εἰκοσιεῖς ὅλους διωγμούς· ἀλλὰ μόνοι οἱ παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης διαταχθέντες ἔφεραν χαρακτηριστὰ προγραφῆς γενικῆς, διότι ψήφισμα ἐκδιδόμενον εἰς τὴν Ῥώμην ἐννεργεῖτο εἰς ὅλον τὸν γνωστὸν κόσμον, εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν, καὶ Ἀφρικὴν. Ἀνταρὸν ἐνταύτῳ

καὶ μεγαλοπρεπὲς θέαμα, τὸ σύνολον τοῦτο τῶν διαφόρων περιστατικῶν μακρᾶς καὶ θανασίμου πάλης μετὰ τῆς πολυθείας, ἐμμανὸς ἐπιτιθεμένης καὶ βοηθουμένης ἀπὸ ὅλας τὰς ὕλικας δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ μόνον ὄπλον πρὸς ἄμυναν ἔχοντος τὴν ζωερὰν καὶ θαθεῖαν τοῦ πίστιν! Ἡ μὲν πολυθεΐα, παροργιζομένη μέχρι μανίας διὰ τὸ ἀνωφελὲς αὐτὸ τῶν ἀγώνων τῆς, ἐξήντησεν ὅλα τὰ μέσα τῆς σκληρότητος, ἐφέυρεν ἀπειρα εἶδη βασανιστηρίων, μυριοτρόπως ποικίλλουσα τὰ μορφὰς τοῦ θανάτου· ὁ σιδηρὸς, τὸ πῦρ, ἡ πείνα, οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ὄνυχες τῶν ἀγρίων θηρίων, ἀπέτελουν φοικτὰς καὶ ἀνηκούστους ποινάς. Ὁ δὲ χριστιανισμὸς εἰς τὴν λυσσώδη ταύτην μανίαν τῶν θηρίων τοῦ ἀντέταττε δυνάμεις ἡθικὰς ἀνεξαντλήτους, τεράστια ἀνεκδιήγητα εὐτολμίας, καρτερίας, ὑπομονῆς καὶ γαλήνης. Ἐπρεπε νὰ νικήσῃ, καὶ ἐνίκησεν!

Ἀμφίβολον εἶναι ἂν μόνον ἀπὸ ζήλον πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ ἀπὸ πίστιν εἰλικρινῇ πρὸς τοὺς ψευθεῖς θεοὺς, ἡ ὀργὴ τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν ἐκορυφώθη τόσον, ὥστε νὰ κινήσῃ κατ' αὐτῶν τοιοῦτον μακρὸν καὶ ἀπάνθρωπον διωγμὸν· διότι, ὅταν οἱ πρῶτοι τῶν χριστιανῶν μάρτυρες ἐφονεύοντο, πρὸ πολλοῦ ἦδη τὸ φῶς τῆς φιλοσοφίας ἐχλεύαζε τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν, καὶ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Κικέρων, οἱ μάντιες δὲν συναπηνῶντο ποτὲ χωρὶς νὰ γελοῖσι. Δὲν ἐζήτει λοιπὸν, ἡ τοῦλάχιστον δὲν ἐζήτει μόνῃ, ἡ εἰδωλολατρικὴ δεισιδαιμονία νὰ γίνωνται βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων οἱ χριστιανοί· καὶ, ἂν ἡ παρατήρησις αὕτη ἦναι ἀληθὴς, καθὼς πιστεύομεν, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι τόσῳ μᾶλλον ἀξιοκαταρρόνητοι ἦσαν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων οἱ Ῥωμαῖοι. Ἐκδοτοὶ ὄντες εἰς τὰ θεάματα τῶν αἵματῶν ἀγώνων τοῦ Ἀμφιθεάτρου, ὅπου δὲν ἐχόρταιναν ἐλπίοντες τὴν πάλιν θηρίων πρὸς θηρία, ἀνθρώπων πρὸς ἀνθρώπους, καὶ θηρίων πρὸς ἀνθρώπους, δὲν ἐδυσσαστήθησαν ἴσως ἰδόντες τὴν ἐμφάνισιν τῆς νέας θρησκείας, προκηθευούσης ἀφθόνως τροφὴν ἀνθρωπίνων σαρκῶν εἰς τὸν βασιλεῖα λαόν, χάριν τῆς ὁποίας δὲν ἦτελλαν λείπει πλέον ὑποκριταὶ εἰς τὰ φοικτὰ τοῦ Ἀμφιθεάτρου δράματ'· καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν μονομάχων δὲν ἤθελαν ἀρκεῖ τοῦ ἐξῆς εἰς τὴν ὀρεξιν τοῦ αἵματος, εἰς τὴν διψάν τῶν βασάνων, τὴν κυριεύουσαν τὰς ἀποθηριαωθείσας τότε ψυχὰς τῶν Ῥωμαίων. « Δὲν ἦσαν πλέον, λέγει ὁ περικλεὲς Σιατωθριαν, δὲν ἦσαν πλέον τὰ τέκνα ἐκείνα τοῦ Βρούτου, τὰ καταρώμενα τὸν μέγαν Πομπήϊον διότι ἔφερον εἰς τὸν πόλεμον τοὺς εἰρηνικοὺς ἐλέφαντας· ἦσαν ἀνθρωποὶ ἀποζωωθέντες διὰ τῆς δουλείας, ἀποτυφλωθέντες διὰ τῆς ἀνθρωπολατρείας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, συνάμα μὲ τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας, ἐξέλιπε καὶ πᾶν γενναῖον φιλανθρωπίας αἶσθημα. » Ἄν τοῦτο δὲν ἦτον, ἦθελαν μὲν διαπαντὸς ἀναίσθητοι εἰς τὰ θέλητ' ὅλα τῆς ἀρετῆς, τῆς νεότητος, τῆς δυστυχίας; Ἡ φωνὴ τοῦ ἐλεύους δὲν ἦθελαν ἐνίοτε ἀποπλίζε τὴν ὀργὴν των, ὅταν ἐβλεπαν τοσαῦτα θύματα γενναῖα, καταφρονούντα ἀφθῶς τὸν θάνατον; Ἀλλ' ἡ φιλανθρωπία ἐμάλαξεν ἀπαξ τὴν σκληρότητα τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Οἰκογένεια χριστια-

νική, πατήρ, μήτηρ καὶ ἑρέφος θηλάζων, εἶχαν καταδικασθῇ, ἐπὶ Νέρωνος, νὰ γείνωσι ἑορὰ τῶν θηρίων· λέων φοβερός ἀπελύθη κατ' αὐτῶν εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον, καὶ ὁ πατήρ, σπαράξας τὰς σιαγόνας του, τὸν κατέβαλεν. Ἀνίκανος ὢν πρότερον νὰ αἰσθανθῇ τὸ ἡθικὸν ὕψος τῶν μαρτύρων, ἀποθηνησκόντων εἰρηνικῶς ὑπὲρ τῆς πίστεως, ὁ ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐθαύμασε τότε τὸν θρίαμβον τῆς ὑλικῆς δυνάμεως. Ἠγέρθη λοιπὸν χειροκροτῶν, καὶ ἡ προγεγραμμένη οἰκογένεια ἐσώθη.

Τὸ συμβάν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν γάλλον ἀνδριαντοποιὸν Μαινδρῶν νὰ κατασκευάσῃ σύμπλεγμα γύψινον, ἐλκύσαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τὴν προσοχὴν τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων, εἰς μίαν τῶν ἐνιαισιῶν ἐκθέσεων τῶν καλλιτεχνημάτων τοῦ Λούβρε. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, τὸ παράδοξον αὐτοῦ τοῦ θεάματος δέν συντελέσεν ὀλίγον εἰς τὸν θαυμασμὸν τοῦ κοινοῦ· μετὰ ταῦτα δέ, ἡ νίκη τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ λέοντος, ὅσον ἂν ἦτον ἀμφίβολον τὸ πρᾶγμα, ἔπαυσε τοῦ νὰ φαίνεται ἀπίθανος, τόσον θαυμασίαν στάσιν ἔδωκεν ὁ ἀριστοτέχνης οὗτος εἰς τὸ κορυφαῖον τοῦ δράματος αὐτοῦ προσώπον. Δέχεται ὁ ῥηθεὶς ἄνθρωπος τοὺς δύο ἐμπροσθίους πόδας τοῦ θηρίου εἰς τὸ ἀριστερὸν σκέλος του, καὶ, καθ' ἣν στιγμήν τὸ θηρίον ἀνοίγει τὸ στόμα, ἀρπάζει δι' ἑκατέρας τῶν χειρῶν τὰς δύο του σιαγόνας, καὶ, μὲ δύναμιν ὑπερφυτικὴν, τὰς βιάζει νὰ χωρισθῶσι. Τίποτε δυσκολώτερον τῆς παραστάσεως καὶ τῆς παραδοχῆς πράξεως τοιαύτης· καὶ μοι ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐπέτυχεν ἐντελῶς. Ὁ θεατὴς νομίζει ὅτι ἀκούει τὰ ὅσα τὸν λέοντος νὰ συντρίβωνται, τὰς σάρκας του νὰ σπαράττωνται. Ἐξαισίως φαίνεται τεχνουργηθῆν τὸ ὅλον τῆς σκηνῆς, καὶ ἡ γυνὴ, ἐρριμμένη εἰς τοὺς πόδας τοῦ συζύγου τῆς, κρατοῦσα εἰς τὸν μαστὸν τὸ ἑρέφος τῆς, καὶ κραυγὴν φρίκης ἐκπέμπουσά εἰς τὴν θεάν τοῦ λέοντος, ὡς αἰσθανομένη ἤδη τοὺς ἀνθρωποφάγους ὀδόντας του, ἀποτελεῖ σύνθεσιν εὐτυχῇ καὶ κατὰ πάντα θαυμασίαν. Ἡ γλυφὴς τοῦ λιθοξόου δύναται μεγάλως νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς ταύτης. Δέν ἀγνοοῦμεν ὅτι οἱ αὐστηροὶ τῆς τέχνης ἐπικριταί, αὐστηρότατοι ἰδίως θέλουν φανῇ εἰς σύνθεσιν τοιαύτην· ἀλλὰ τὰ ἐλαττώματά τῆς, νομίζομεν, δύναται ὅλα, ἂν θέλῃ, νὰ τὰ καλύψῃ ὁ τεχνίτης, ὅταν κατασκευάσῃ ἐκ μαρμάρου τὸ ῥηθὲν σύμπλεγμα, ἐνῶ τὰ διακρίνοντα αὐτὸ προτερήματα εἶναι ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια δυσκόλως ἀπαντῶνται, καὶ μόνον ἐπὶ θετικῶν δοκιμῶν γνωρίζονται.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ).

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Ὁ Μάιος. — Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἑλλάς. — Αἱ Ἀθῆναι. — Περιοδεία τῆς Ἀνάστης. — Τὰ ἔθνη καὶ ἄγρια. — Ὁραὶ τῆς γυναι. — Ποιηταὶ Ἑλληνες. — Λαμαρτίν. — Ὁ Προφήτης. — Χαυτοχείρ. — Ἐρως. — Θάνατος.

Γράφομεν κατὰ τὸν χρυτομάλλον Μάιον, δηλαδὴ κατ' ὃν μῆνα ἡ φύσις περιβάλλεται τὰς τερ-

πνοτέρας καλλονὰς τῆς· τὰς ἡδυπνόους αὔρας, τὰ εὐώδη ἄνθη, τὴν ἀπαλὴν χλόην, καὶ οἱ κορυδαλοὶ εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ ἡ ἀηδὼν εἰς τοὺς δρυμῶνας καὶ τὰ φύλα πάντα τῶν πτηνῶν μιᾷ ἁρμονίᾳ τὰ κάλλη τοῦ ἔαρος ὑμνοῦσι κελαδοῦντα. Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ νεώτεροι ἐώρταζον τὴν μόνην εἰς τὴν θεάν Φύσιν καθιερωμένην ἑορτὴν τῆς α' Μαΐου, εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τοὺς κήπους τρέχοντες νὰ προῦπαντήσωσι τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ ἄνθη ῥόδων καὶ πασχαλιῶν νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν βωμὸν τῆς θεᾶς. Ἄλλ' οὐαί! ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐκλείπουσιν ἀφ' ἡμῶν τὰ ἀφελῆ ἔθιμα τῶν πατέρων μας καὶ μόλις εἰς τὰ ἀνατολίζοντα ἔτι καὶ ὀλίγα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Θοράκης, εἰς τὸν μαγικὸν Βόσπορον, εἰς τὴν τερπνὴν Σμύρνην θέλετε ἀπαντήσῃ τὴν πρώτην Μαΐου, νέους καὶ νέας, παῖδας μετὰ γερόντων, ἀνθρώπους τοὺς νὰ πανηγυρίζωσι τὴν σεμνὴν ταύτην ἑορτὴν, ἐπὶ τάπητος χλόης καὶ ῥόδων ἐξαπλωμένοι, καὶ μὲ κρατῆρα ἀφρίζοντος οἴνου εἰς τὰς χεῖρας σπένδοντες χοὰς τῇ μητρὶ γῇ.

Ὁ μάιος μὲν, ἀφιερωμένος καὶ νῦν σιωπηλῶς εἰς τὴν θεάν τοῦ ἔαρος, παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἦν ἀνατεθειμένος· εἰς τὸ ὠραιότερον τῶν πλασμάτων τοῦ Δημιουργοῦ—τὴν γυναῖκα.

Κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν μνηολόγιον ἦτον ὁ γ' μὲν τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν αὐτοῦ ἡμέραν ἐπανηγυρίζοντο αἱ ἑορταὶ τῆς Φλώρας καὶ τῆς Καλῆς Θεᾶς (τῆς καὶ ἀγνώστου), οὔτης, κατὰ τινες, τῆς Κυβελῆς, ἢ τῆς Γῆς. Ἡ τῆς Καλῆς Θεᾶς ἑορτὴ ἐτελεῖτο τὴν α' μαΐου ὑπὸ τῆς μεγάλης ἱερείας μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος καὶ μυσταγωγίας. Εἰς οὐδένα τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου συνεχωρεῖτο νὰ παρευρεθῇ εἰς αὐτὴν, καὶ οὐ μόνον ἀπεμακρύνετο τῶν οἰκτῶν πᾶν ἄρρεν ζῶον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνδριάντες, καὶ οἱ πίνακες, οἱ παριστῶντες ἄνδρας ἐκαλύπτοντο πεπλω τὴν ἡμέραν ἐκείνην. . . . Ἄν καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ὁ ἥλιος εἰσέρχεται εἰς τὸ σημεῖον τῶν Διδύμων, σύμβολον φιλίας καὶ γονιμότητος, οἱ παλαιοὶ ὅμως τοὺς ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ τελομένους ὑμεναίους ἐθεώρουν δυσσιωνίστους. Ὁ Ὀβίδιος λέγει πού τῶν ποιημάτων του.

« Αἱ χῆραι καὶ αἱ παρθέναι ἄς φυλαχθῶσι ν' ἀνάψωσι κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τοῦ Ὑμεναίου τὰς δάδας, διότι ταχέως αὐταὶ μεταβάλλονται εἰς λαμπάδας νεκρικές, . . . »

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἐπὶ τούτῳ καὶ παροιμίαν τινα, ἥτις φαίνεται ἔμεινε κατὰ παράδοσιν καὶ μέχρις ἡμῶν, καὶ ἰδοὺ πόθεν ἡ κοινὴ πρόληψις, τοῦ νὰ μὴν τελῶνται γάμοι κατὰ τὸ Μάιον. Ἄλλ' ἡμεῖς δέν δοξάζομεν τὴν πρόληψιν ταύτην, διότι ποῖος ἄλλος προσφορώτερος μὲν διὰ τὸν Ὑμεναῖον παρὰ τὸν μῆνα τοῦτον τοῦ ἔρωτος, καὶ τῆς ἀνοξείας; . . .

Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ πολλὸν χρόνον ἐσώζετο τὸ ἔθιμον τοῦτο τοῦ ἐορτάζειν τὴν α' μαΐου· ἐφυτεύετο κατ' αὐτὴν δένδρον, ὅπερ ἐλάμβανε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς, Μάιος προσαγορευόμενον.